

això sí, molta xerrada. Que si el «chopper» que si el bifaç, la rascadora, l'esclat, que si es «levallois» o no, que si cultura musterià o axeuliana i com a plat fort del gran debat, el Butlletí. Quants sopars s'han fet per causa d'aquest Butlletí? Quedaria curt si m'atrevis a dir que quasi un per plana? Però això sí, és el millor de la nostra terra. Almenys per a nosaltres.

A fora una màquina de fotografiar montada sobre un cavallet d'alumini està a punt de desaparir.

—De pressa, poseu-vos bé que va l'automàtic— diu en Joan. . . .

Igual que a l'escola, formem una fila i... «Flash»... quasi enlluernats ens donem la mà per acomiadar-nos.

—Això sí que és una sortida «meravellosa»— diu en Reixach amb un to de veu més aviat alt perquè s'e n'assabenti tothom.

—«Nano», me'n recordaré sempre —em diu el Dr. Vidal, i veient la cara de sorpresa que faig, continua: —Deixa't de punyetes, escolta, aquest sopar i aquest preu no el trobaràs en cap lloc del món.

Quam me n'adono, ja hi ha dos cotxes que fan camí de tornada. A més d'en Gabriel, ve amb mi en Canal.

D'arribada a Girona perdem tot contacte amb els demés, com si la ciutat a aquestes hores de la nit els hagués engolit.

Ara sí que es circula bé, la il·luminació és impressionant. Els semàfors compleixen llur missió, la de fer-nos parar a cada moment. Un meu amic anglès, va dir-me anys enrera, que quasi havia més llum ací que a Londres. I em preguntà si en aquest país l'electricitat era barata... Hi ha crisi, però tot va a dojo!

SANTI SERRA

MUSEU D'ARQUEOLOGIA

PRESENTACIÓ

Tot i quedant desplaçat aquest treball en el temps, cronològica i tècnica, l'Associació ha cregut convenient la seva publicació, per la personalitat del seu autor, bon amic i membre de l'Entitat, i perquè considerem que és un document d'interès històric.

Ha passat prop de mig segle des que va redactar-se aquest treball. No fou donat a la llum aleshores, donades les circumstàncies del moment, entre elles, l'ambient poc propici, la manca de publicacions o revistes dedicades al gènere o a temes adients on poder-lo editar, la incorporació de Riuró a l'exèrcit republicà el setembre del mateix any (1937), de la seva redacció.

Després de la guerra civil, i a causa de la «depuració» no fou possible la reintegració de Riuró al lloc de conservador de Museu. Segons ell ens explicà, els papers propis que restaren als calaixos del despatx, varen romandre durant molt de temps sense que ningú s'interessés per ells. Per la seva part, suposava que ja de bon començament haurien anat a parar a la paperera, en fer la neteja material i ideològica de tot quant feia olor a republicà o a «rojo separatista», com es deia dels derrotats, fossin quins fossin. Però no fou així, car tot i que els conservadors o directors del Museu, anteriors a l'Alvarez Sainz de Buruaga, i per tant d'en Miquel Oliva, pel que es demostrà després, no tocaren ni un fil de res, aquests, amb més preocupació per tenir les coses en ordre, els localitzaren i els retornaren a l'autor.

Pel que respecta al cos del treball i als conceptes que conté aleshores corrents i normals, molts d'ells han variat substancialment, com sap tothom,

També resultaren fallides, naturalment, algunes intencions, possibilitats d'actuació i projectes que es planejaren sense comptar amb que els esdeveniments podrien capgirar els propòsits.

La relació d'elements constituents de les col·leccions de Museu, hauria de modificar-se sensiblement després de la guerra amb la pèrdua del mosaic romà de can Bell-lloc, que fou sostret per ordre expressa del Capità General de la Regió, induït pel nou director del Museu Arqueològic de Barcelona i de les excavacions d'Empúries, com també per la pèrdua d'algunes peces procedents d'aquesta ciutat grega després del retorn de les col·leccions dipositades a Suïssa. Les peces corresponen a les col·leccions del Seminari, també procedents d'Empúries, com ja s'indica en una nota al treball, els sarcòfags romans del presbiteri de l'ex-col·legiata de Sant Fel·liu.

Cal recordar que solament anaven inclosos a la relació, els objectes de caire arqueològic des del Paleolític fins a l'època paleocristiana i a la visigòtica. Restava també al Museu la col·lecció de pedres, elements arquitectònics o esculpturats, ossaris i altres peces, tot d'èpoques posteriors, que d'haver-se normalitzat la situació haurien ingressat a un altre museu apropiat. De moment se situaren a la nau de Sant Pere de Galligants de forma que tot i no ser la instal·lació definitiva, ho aparentés.

Aprofitem l'ocasió per reconèixer a Riuró com a mestre i fundador de la generació d'arqueòlegs gironins dels anys 1930 a 1950.

A. A. de G. - 1985

Des de l'acabament de la primera meitat del segle passat, quan va sorgir la «Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos» i va tenir lloc la fundació del Museu d'Antiguitats, no s'ha deixat de recollir, ara un, ara un altre, un piló d'objectes de caràcter arqueològic que s'anaven classificant més o menys bé, a mida que s'obtenien per mitjà d'adquisició, o bé que alguna troballa esporàdica els posava a les seves mans.

La «Comisión» en la seva bona època va dedicar-se amb preferència a l'estudi de tot el que feia referència a l'Empúries grega i romana, ja que era el nucli arqueològic més importat, i pràcticament l'únic, de les contrades de Girona. Amb tot, no varen organitzar-se mai uns treballs seriosos i mètodics que poguessin donar resultats veritablement positius.

Els objectes preferits, per tant, per la seva facilitat d'adquisició i per la seva abundor, són en tot el transcurs de la vida de la «Comisión» fins pocs anys abans de la seva fi, els que, procedents d'Empúries, subministraven a la mateixa, un cert nombre de mercaders i buscadors furtius que vivien prop de les runes famoses de la ciutat, els quals en desenterrar barrejament les valuoses deixalles, els produïa un nou mitjà de vida, o bé, un bon complement del producte de les seves activitats corrents.

No és res d'estrany, que per la curta distància que hi ha de Girona al lloc de les runes de la vella ciutat, primer grega i després romana, es trobi en el que serà Museu d'Arqueologia, el qual ara s'està organitzant, un nucli tan important, en quantitat i més encara en qualitat, d'objectes d'ella procedents. Després del 19 de juliol del 1936, data que deu considerar-se com l'inici d'una vida nova i millor per a tots aquest objectes de caràcter arqueològic del ja antic Museu d'Antiguitats, s'hi ha adjuntat una sèrie de peces d'època i procedència diversa, procedència que no depassa, però, dels límits de les comarques gironines. Les unes han vingut de col·leccions particulars que per raó de les circumstàncies es trobaven en perill de perdre's; altres, de troballes soltes i de noves estacions a les quals no s'hi han fet encara excavacions serioses.

Les nostres comarques, per la seva situació geogràfica especial, han vist circular en el llarg del temps, tota mena de pobles i races, les unes europees, les altres del sud, de procedència africana, i fins i tot han arribat ací, altres cultures i influències procedents del nord-oest de la Península (l'asturiana i altres), per on la comunicació és poc menys que inexplicable. Per tant es comprèn que, enclavades en el nostre sòl, hi hagi bones estacions corresponents a totes les èpoques de la prehistòria, algunes de les quals són gairebé úniques a Catalunya; i també les estacions corresponents als nuclis de les colonitzacions les quals són element importantíssim que completà el conglomerat de les cultures que intervingueren en la formació de la que no és res més que el producte final de totes elles, la de l'època ibèrica.

Marca, en el nostre Museu, el moment més allunyat de la prehistòria de les comarques gironines, el material procedent de les coves del Paleolític superior, de cultures europees. Són el Cau de les Goges de Sant Julià de Ramis, que correspon al Solutrià (1), la Bora Gran d'en Carreres de Serinyà,

del Magdalenà, i la Cova de les Goges, també de Sant Julià de Ramis, que és probable que correspongui igualment a aquest últim període. El material de les dues primeres està compost per sílex i restes d'animals; el de l'última, únicament sílex.

Cal, després d'aquestes, fer un salt fins arribar al final del Neolític, moment al qual sembla que pot correspondre el material que posseïm de l'estació del Puig de les Ànimes de Caldes de Malavella. Aquest material —sílex, ossos de cérvol i d'altres animals i alguns fragments de ceràmica— és pobre i faltat de tipus clàssics, cosa que ens obliga a no poder afirmar categòricament que correspongui al període esmentat. Lluís Pericot, en el seu treball «la Col·lecció Prehistòrica del Museu de Girona», situa aquesta estació a l'Eneolític. A aquesta època sembla que corresponen unes sagetes i gavinets de sílex que formen part d'altres col·leccions i que, segons ell, procedeixen del mateix lloc. Tot i això, no es pot donar per certa ni una cosa ni l'altra, ja que no es coneixen de manera exacta els detalls de com foren trobats tots els objectes.

Després del final del Neolític, manquen les estacions que haurien d'omplir el buit que resta fins arribar al ple Eneolític. A Torroella de Montgrí hi ha diverses coves que corresponen a aquest temps; una, el Cau dels Ossos, que pertany a la cultura dels megalits, va proporcionar material antropològic i acompanyament funerari corresponent a l'esmentada època, la major part del qual es troba en les col·leccions del nostre Museu (diversos fragments de ceràmica i un fragment de banya de cérvol utilitzada a més de diversos cranis humans i altres ossos).

Igualment, una part del material de la Cova de Can Sant Vicenç de Sant Julià de Ramis, de la mateixa època i cultura —gavinets i altres sílex, ceràmica, etc.— que juntament amb el del Cau de les Goges ja citat i d'altres, ha ingressat últimament (2).

A més de les esmentades, hi ha dues estacions descobertes últimament de les quals en posseïm material ingressat juntament amb el que acabem de detallar (2'). Una és la Cova del Pasteral i l'altra la de Can Simon, al Pont Major de Girona; cap de les dues no s'ha excavat completament. La primera correspon sens dubte a la cultura Megalítica esmentada en un moment molt avançat, potser ja dins de l'Edat del Bronze; la segona, pel seu material pobre, poc típic i probablement de diverses èpoques, no es pot datar encara, justament; molta part d'aquest, però, correspon a un moment indeterminat de l'Eneolític. Cal esperar l'ocasió de poder completar el seu estudi. El material que correspon a la primera, és el següent: ganivets de sílex, molts fragments de ceràmica, una destraleta votiva de fibrolita i molt material antropològic; el que correspon a la segona, ceràmica molt basta, poc cuita i grollera, sense tipus característic, molts ossos d'animals (bou, cavall, cabre i altres) i un parell d'humans. Les troballes més importants però —les quals, ja que no es troben en el nostre Museu, no escau detallar-les en aquest treball— es troben en la col·lecció particular del Sr. Macau, ex-professor de l'escola de Sarrià de Ter.

Totes aquestes estacions del Ple Eneolític junt amb l'esmentada del Pasteral, menys la de Can Simon, pertanyen com ja hem dit a la cultura megalítica i són germanes d'aquells sepulcres que donen el

nom a la mateixa, els quals es troben en nombre considerable en les parts de septentrió i de llevant de les nostres comarques i que són nomenats, també, «dòlmens».

En el nostre Museu s'hi guarden bona col·lecció de destrals de basalt, quarçita, fibrolita i altres pedres dures procedents de tots els llocs de les nostres contrades; la majoria són troballes soltes, fetes pels pagesos. També, però, n'hi ha que procedeixen de megalits i coves. Junt amb aquestes, es guarden diverses destraletes votives de pedres més fines, de les quals dues, junt amb altres objectes —plaques de fibrolita, fragments de sílex, grans de collarets, etc.— ingressats últimament, procedeixen del bonic megalit de Romanyà de la Selva, nomenat «Cabana d'en Daina», que correspon al tipus de sepulcre de corredor o galeria coberta, ja evolucionat.

Una estació que pertany probablement a la Cultura d'Almeria o dels supulcres no megalítics, també de l'Eneolític, és la del Forn del Pinell de Castell d'Aro, donada a conèixer per Miquel Santaló, en el seu treball publicat en el suplement de «EL AUTONOMISTA» de l'any 1930 (3). Del material d'aquesta estació, el nostre Museu en posseeix uns ganivets de sílex de color crem, bastant transparents i de talla perfecta que ara han ingressat (4). Aquesta estació és l'única de la Cultura d'Almeria que coneixem en les comarques gironines i fins ara, la més septentrional de l'expansió vers el nord que en començar l'Eneolític empen aquesta cultura que es considera l'antecessora de la ibèrica. En aquest cas es remarca la seva importància per quant resta demostrat que ja des de l'època esmentada, les nostres comarques reben aquella influència tan essencial per a la formació de la nostra cultura ibèrica.

Del conjunt d'altres objectes de procedència diversa, la major part de troballes soltes i d'importància relativa, cal destacar una punta de sageta de sílex de tipus triangular amb penduncle, procedent de la Vall de Bach (Olot), molt ben retocada; també uns braçalets fets de valves de «pectunculus» que procedeixen de Torroja (Tarragona).

Edat del Bronze. — A més del material de la cova del Pasteral que pot pertànyer a aquest període, correspon ja al començament de l'Edat del Bronze, una destraleta plana que sembla treballada a cops, procedent del pla de Girona. També de la mateixa època, potser en un moment quelcom més avançat, correspon un punyal de la cultura de «El Argar» peça magnífica, trobada a Girona en fer l'excavació d'uns fonaments i dissortadament, com la majoria dels objectes de metall d'aquesta època, sola sense cap altre acompanyament. Ha ingressat, també al Museu, posteriorment al 19 de juliol del 1936.

De l'avançada Edat del Bronze, solament en tenim algunes troballes soltes, entre les quals de procedència ignorada, hi ha dues destrals de bronze, l'una del tipus d'aletes i l'altra tubolar. També unes puntes de sageta del mateix metall, que procedeixen d'Empúries, la cronologia de les quals no es pot fixar, però, justament; sens dubte són posteriors.

Edat del Ferro. — Un incident de relleu que marca l'Edat del Ferro a Catalunya, que altera la monotonia de les cultures locals, en caràcter general gairebé en aquest moment i isoladament del tot, és la introducció amb caràcter d'invasió d'unes tribus que són portadores de la cultura hallstàtica cèltica.

Una estació en la qual la cultura d'Hallstatt no pot haver rebut encara gaires influències del nostre país. És la d'Agullana, propera al lloc on les tribus invasores penetraren a les nostres comarques, des d'on s'expansionen per Catalunya. Les urnes cineràries de la necròpolis d'Agullana que es troben en el nostre Museu (5), de forma clàssica, decoració geomètrica i solcs acanalats en la part superior del cos, han ingressat no fa gaire temps.

D'època més avançada són ja les urnes cineràries procedents d'Anglès, que formen part també de les col·leccions del nostre Museu; mostren ja la influència de les cultures autòctones i corresponen al segon període de la primera Edat del Ferro.

Segona Edat del Ferro. — Època ibèrica, com és de suposar, al costat dels objectes grecs d'Empúries, no podien mancar-hi de cap manera, representacions de la cultura de les tribus locals. Encara que dins els límits de les nostres comarques no coneixem cap estació del primer període de la cultura ibèrica, o millor dit, de la cultura que es transformarà en ibèrica del segon període —la necròpolis de Peralada és una introducció esporàdica dels nuclis del sud de França que en el primer període de la cultura ibèrica s'havien introduït, procedents del sud-est de la Península, fins el Roine, i que empesos per la invasió gal·la, tornen a travessar el Pirineu—, es conserven en el nostre Museu diversos vasos procedent de la necròpolis d'Empòrion, del segle V, fets a mà, amb ansa i decoració incisa o bé cordons en relleu amb impressions digitals, que conserven les tradicions neo-eneolítiques. També s'hi troba bona col·lecció de vasos de proporcions més grans que els anteriors, fets a torn i alguns també a mà, probablement posteriors, que tenen ja, una semblança amb el tipus ibèric, que junt amb altres importants foren utilitzats com a urnes cineràries. A més, els quals entren ja dins el segon període, diversos vasos de tipus variat, també a torn, entre els quals hi figura el clàssic bitroncocònic, la qual forma sembla de tradició hallstàtica, i el conegut «barret de copa», tipus purament ibèric, amb decoració pintada de semicercles concèntrics; no hi manquen tampoc fusaïoles, pesos de teler i fragments d'altres vasos pintats, el tema més corrent dels quals és el dels semi-cercles esmentat. En pedra es guarden també, alguns fragments epigràfics. Els vasos esmentats, bona part procedeixen de la col·lecció d'objectes d'Empúries del Seminari de la nostra ciutat.

Del segon període, igualment, són els fragments de ceràmica pintada de Corçà, dels mateixos tipus i temes dels anteriors; a més a més, procedents d'una pedrera de Sant Julià de Ramis, hi ha uns objectes de ferro, fragments de dards o **soliferreum** i una sèrie d'altres objectes diversos que procedeixen de les estacions ibèriques descobertes últimament al Gironès, ingressats posteriorment al juliol del 1936, molta part dels quals, igual que altres objectes del Paleolític i Eneolític ja esmentats, procedeixen de la col·lecció de la Secció Arqueològica del Grup Excursionista i Esportiu Gironí d'aquesta ciutat. Destaquen del poblat ibèric de Sant Julià de Ramis, un gresol d'arenisca, una espasa de ferro incompleta, frens de cavall i altres objectes de ferro; de bronze, una fíbula de «La Tene» II, una sageta i uns amulets o penjolls de collar que contenien, en el seu interior, grans de blat i d'altres gramínies, carbonitzats; de ceràmica, interessants fragments fets a mà, vasos a

torn dels tipus bi-troncocònic i altres; fragments pintats dels temes d'animals i floral, tapadores a mà i a torn, vasos petits imitació de tipus hel·lenístics, fusaioles, pesos de teler, una fruita obtinguda per emmotllat, i ceràmica campaniana; d'os una sèrie d'estràgals, una part d'ells treballats; punxons, etc. Amb aquests, es guarden objectes dels mateixos tipus i materials dels poblats de la Creueta i Llorà (Puig d'en Carrerica).

Havem de fer menció també, d'unes peces d'importància, encara que relativa per a nosaltres, que procedeixen de fora de Catalunya; una part són ídols o exvots de bronze i braçalets que procedeixen de Jerez de los Caballeros (Badajoz) i una sèrie d'altres bronzes també de caire ibèric, de Burgos i Palència. Entre els ídols de Jerez, però, n'hi ha alguns en els quals s'hi remarca el caràcter egipci-
tant.

Colonització grega; Emporion. — Com dèiem en començar, el material que més abunda en el Museu, és el que, procedent d'Empúries, s'ha anat adquirint contínuament ja des del començament de les activitats de la «Comisión». Són abundantíssims els objectes romans entre els quals hi ha peces que assoleixen gran interès; d'una importància cabdal, però, són els grecs, la qual col·lecció de vasos és coneguda per totes les persones, també d'estrangeres, que s'han dedicat a l'estudi de la ceràmica grega. En quant a la col·lecció de peces ibèriques que procedeixen d'Empúries, més amunt ja n'hem fet esment.

La col·lecció d'objectes grecs. — Composen aquest nucli, la col·lecció o fons ja existent en l'antic Museu i la que procedeix del Seminari, de la qual formen part peces de màxima importància com l'«enocoe» calcídica i altres.

Les peces de més relleu són, entre les que assoleixen la primera meitat del segle VI, els aríbals i eriçó de pasta vidriada de Naukratis, l'«enocoe» calcídica esmentada, els aríbals corintis i protocorintis, altra aríbal italo-corinti i els vasos de fabricació de l'Àssia Menor; rhytons amb cap d'animal, un biberó esfèric amb decoració de ratlles i diversos vasos dels tipus de pasta verdosa uns, i altres roja, amb decoració de ratlles o bandes horitzontals fosques o de vernís negre, alguns dels quals ja entren de ple dins la segona meitat del segle VI; d'aquest mateix temps, els lekytos i alabastrons àtics de figures negres, alguns amb fons blanc i altres com els de forma de testa de dona, de finals del VI i començaments del V, alguns fragments de figures d'estil sever i un alabastró del mateix estil. Ja més avançats són els lekytos àtics del tipus aplanat i ample (aribalístic) i altres de figures roges amb representacions d'estil de Mídiat, i unes anforetes aplanades (askos) de les quals algunes tenen forma de closca de tortuga, probablement de fabricació italo-grega, ja del segle IV. És de remarcar també una figura —un sátir reclinat sobre un bot de vi— de vernís marró clar, policromat en algunes parts (de Cales o Megara?). Cal fer menció entre les peces de ceràmica basta, d'un morter que procedeix també de la col·lecció del Seminari.

Entre els objectes de pedra, hi ha diverses plaques de marbre i altres pedres, amb epigrafia, la major part, fragmentàries. A més algunes antefixes, una testa femenina i una col·lecció d'alabastrons d'alabastre, aquests, probablement de factura egí-
cia o de colònies o factories africanes, i diverses reproduccions en guix, de peces que es troben en el Museu d'Arqueologia de Barcelona (Esklepios i tors d'Afrodita).

cial o de colònies o factories africanes, i diverses reproduccions en guix, de peces que es troben en el Museu d'Arqueologia de Barcelona (Esklepios i tors d'Afrodita).

Igualment es guarden objectes de bronze entre els quals hi ha una torca (collar) i un bon **atrigillis**; altres, de ferro i de plom (urnes cineràries, etc.).

Després de tot l'esmentat, s'hi troba també una col·lecció de ceràmica italo-grega de figures roges, de procedència desconeguda, les formes de les quals són: kylix, eonochoe, peliké, calpis i altres.

Ja no caldria dir que amb la cultura grega arriben a Emporion, molts altres objectes la fabricació dels quals no és deguda a ells. Així hi trobem els alabastrons d'alabastre ja esmentats, alguns amulets i escarabeus de tipus egipci i una bona col·lecció de collarets i amulets de pasta de vidre, junt amb altra col·lecció, abundant, d'anforetes de la mateixa matèria, de factura púnica probablement.

Època romana, Emporion. — Seria molt difícil descriure detalladament tots els objectes romans que procedeixen d'Empúries, donada la seva quantitat i varietat. Farem únicament un esboç que permeti obtenir una impressió aproximada del que és la col·lecció de referència.

Els més abundants són els objectes de bronze, dels quals cal remarcar una bona col·lecció de fibules (amb alguns tipus de La Tene), tots els tipus i formes d'acus (agulles), hams de pesca, llumets o lluernes, una bona col·lecció d'objectes que se suposen útils de cirurgia i altres de tocador, braçalets, puntes de llança i de sageta, anells, arrecades, collars, cibelles, miralls, aplicacions decoratives, romanes de pesar, tota mena de peces d'ornament i molts altres objectes de forma i tipus variats. De ferro, fibules, anells, braçalets, ganivets, claus, panys, eines de treball, frens de cavall, ferradures, etc. D'or, anells, arrecades i altres motius d'ornament, altres objectes de plata i plom. D'os, agulles, daus, figuretes, aplicacions decoratives, amulets, estràgals, etc. Una col·lecció de pedres gravades (camefeus). De ceràmica, diversos vasos i altres atuells de tipus hel·lenístic, de ceràmica campaniana, anteriors a la dominació romana; sigillata de diverses fàbriques gal·les, italianes i potser locals, amb una bona col·lecció de marques d'**oficina**; la major part dels tipus de ceràmica corrent, àmfores per a aigua, vi i altres líquids, vasos diversos, pàteres, urnes cineràries, tégules, unguentaris, pesos de teler, fusaioles, etc., i de ceràmica més fina: una bona col·lecció de lluernes de tots els tipus, tanagres, bustos i mascaretes, motllos i unes interessants nines amb articulació en les extremitats. Vidres: vasos de diverses formes, urnes, ampolles, pots, llacrimàries, pàteres i altres. Pedra: fragments escultòrics, diversos fragments epigràfics, capitells i bases d'ordre dòric, pedestals amb epigrafia commemorativa i funerària. A més, un sarcòfag esculpat amb influència marcadament cristiana de tipus poc corrent, làpides amb epigrafia funerària també cristianes i un bloc de pedra sorrenca amb motius esculpturats de tipus geomètric, de caire probablement ja visigòtic. Cal fer constar que una part dels objectes esmentats, procedeixen també del Museu del Semi-
nari.

Finalment farem menció de les peces romanes de procedència diversa que tenen un interès remarkable. En el lloc de preferència, cal posar-hi el

mosaic de can Bell-lloc del Pla, de Gironal del segle III de C. probablement, de gran interès, el tema del qual representat en la seva decoració, és una cursa de carros amb quatre cavalls (quàdriga). Després, els dos sarcòfags pagans dels segles II i III, procedents del presbiteri de l'església de Sant Feliu de la nostra ciutat, i els altres sis, cristians ja, de la mateixa procedència (6). A més, els sarcòfags de pedra sorrenca, sense decoració, que procedeixen, uns del barri del Mercadal de la nostra ciutat i els altres de Caldes de Malavella. També, fragments d'inscripcions de diverses procedències, pedestals, dels quals, un que conté epigrafi i un altre de pedra sorrenca, es varen trobar també a la nostra ciutat; tres miliaris: un procedeix de Sarrià de Ter i els altres dos, de Palau Sacosta, diversos fragments escultòrics, un dels quals (tors de dona en alabastre) de bona factura, procedeix de Besalú; per últim, les testes de sorrenca i tres fragments arquitectònics de Girona, una sèrie de molins de mà basàltics, un dòlium de proporcions grans, procedent de Sta. Llogaya del Terri i diversos fragments de mosaic de procedència diversa.

Com hem vist en el transcurs de la descripció del material que es guarda en el nostre Museu, aquest assoleix una importància molt marcada. Escampa-

des per les nostres comarques hi resten, encara, una pila d'estacions d'èpoques diverses que, en excavar-les metòdicament, proporcionaran sens dubte, una abundant quantitat de dades i material molt necessari per a, encara que no completar els coneixements que tenim en l'actualitat de tot el relacionat amb l'Arqueologia, quant menys augmentar-los.

Això vol dir que podem, potser, resoldre alguns dels tants imports problemes que envolten l'Arqueologia del nostre sòl i esmenar alguns dels errors que sense el seu coneixement, podem haver sofert fins el present.

F. RIURÓ

NOTES:

1. Aquest material, procedeix de la col·lecció de la Secció Arqueològica del Grup Excursionista i Esportiu Gironí.
- 2 i 2'. Procedents de la col·lecció de la Secció Arqueològica del G.E. i E.G.
3. Una nova estació? El «Forn de Pinell» (Castell d'Aro).
4. Procedeix de la col·lecció de la Secció Arqueològica del G.E. i E.G.
5. Menys una que fou cedida al Museu, ja fa anys, pel Sr. Miquel de Palol.
6. En redactar aquest treball, s'estaven fent els preparatius per a traslladar aquests sarcòfags de l'església de Sant Feliu al Museu d'Arqueologia. En suprimir, però, la brigada que estava al servei d'aquest museu per ser més necessària en altres llocs, no fou possible portar a cap el trasllat de referència.

ESTUDIO SOBRE EL MILAGRO DE LAS MOSCAS DE SAN NARCISO

Investigando en los Archivos del Ayuntamiento de esta Ciudad por si encontraba algún documento que me fuera de utilidad para hacer un trabajo sobre la Historia Moderna, hallé en el Libro de Actas N.º 712, un Acta Notarial, cuya fotocopia se acompaña al final del trabajo, la cual tiene cierto interés para la Historia de Gerona, ya que demuestra que la tradición que refiere el Milagro de las Moscas de San Narciso tienen una base real.

Dicha tradición refiere que, siempre que Gerona se ha visto asediada por tropas francesas, del Sepulcro del Santo ha salido un enjambre de moscas que han puesto en fuga al Ejército invasor, después de matar a gran número de hombres y caballos.

El Acta de referencia, copiada literalmente dice así:

«Acte llevat sobre lo Miracle de Moscas en lo Sepulcre ahovert del Gloriós Mártir y Patró St. Narcís. Se había de continuar anvés de la . . . y Profecias antecedents. — En el nombre de Dios sean. —

Sean cuantos esta pública escritura viesen y leiexen como oy jueves, que contamos a los seys del mes de Noviembre anyo de la Natividad de Nuestro Señor Jesuchristo mil sietecientos y diez, a las nueve de la noche, por la noticia que los muy Ilustres Señores Jurados de esta Ciudad de Gerona del Principado de Catalunya habian tenido deste de algunos Señores Canónigos de la Insigne Secular Colegiada Iglesia de San Felio, que actualmente el Sepulcro en donde está venerado el Cuerpo del Señor San Narciso obispo y Patrón de dicha Ciudad e dicha Iglesia había otra vez aparecido una mosca de diferente echura de las ordinarias adonde aquél y el antecedente del último de la octava de Fiesta del Santo en diferentes veces habían tambien aparecido y había estado casi todo aquél día y el antecedente abierto dicho Sepulcro por lo muchos concurso de gente andava a visitar dicho Cuerpo Santo y la dicha Noticia de dichas moscas se veian en el Sepulcro los Muy Ilustres Señores Don Josef Prº de Raset y Arullas,